

DELAVSKA POLITIKA

Izhaja dvakrat tedensko, in sicer vsako sredo in vsako soboto.
Uredništvo in uprava: Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22, telefon 2326.
Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica —
Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopisi se ne vračajo.
Ne frankirana pisma se vobče ne sprejemajo. — Reklamacije se ne frankirajo.



Malih oglasov, ki služijo v posredovanje in socialne namene delavstva ter
nameščencev, stane vsaka beseda 50 para. — Malih oglasov trgovskega zna-
čaja stane beseda Din 1.—. V oglasnem delu stane petitna enostolpna vrsta
Din 1.50. — Pri večjem številu objav popust. — Naročnina za Jugoslavijo znaša
mesečno Din 10.—, za inozemstvo mesečno Din 15.—. Čekovni račun št. 14.335.

Štev. 54

Maribor, sredo, dne 7. julija 1937

Leto XII

„Gibanje“ dr. Kukovca

Mesca julija l. l. smo se s tedanjo skupino »Slovenske zemlje« dogovorili, da bomo sodelovali na podlagi določenega akcijskega programa. Ta dogovor smo takrat objavili v »Delavski Politiki« in smo tudi razložili nagibe, ki so nas vodili, da smo sklenili ta sporazum. Kar smo takrat napisali, je tudi še danes veljavno in resnično.

Ta sporazum bi bil lahko imel zelo koristne posledice. Izkazalo pa se je, da druga stran, s katero smo sklenili dogovor, ni enotna in da je sestavljena iz tako raznolikih elementov, da niso mogli resno in trajno sodelovati. **Končno so se definitivno razšli v dve skupini.** (O čemer je obširno poročal »Hrvatski dnevnik«.)

Mi socialisti se že iz spodobnosti nismo mogli vmešavati v spore med obema skupinama. Jasno pa je, da je v takih razmerah postal dogovor od 20. julija 1936. sam po sebi brez vsakega pomena, ker smo mi sklenili sporazum z eno enotno skupino, ne pa z dvema skupinama, ki si med seboj nasprotujeta. To smo na lojalni način kot ljudje, ki drže na svoje obljube in svoj podpis, sporočili obema skupinama z enakim dopisom, ki se glasi:

»Mi socialisti smo se s skupino »Slovenske zemlje« dne 20. julija 1936. zedinili na konkreten skupen akcijski program, pri čemer smo si v vseh družnih, svetovnonazornih, političnih in socialnih vprašanjih pridržali popolno svobodo. Kakor izvem, se je tedanja Vaša skupina sedaj razdelila. Ker torej ne obstoja več naš tedanji sopogodbenik, je tudi dogovor od 20. julija 1936. postal brezpredmeten. Samo ob sebi pa je umetno, da bomo tudi v bodoče delovali za zahteve, ki jih je obsegal akcijski program, ker so te zahteve bistven del našega aktualnega političnega programa.«

Na ta dopis je dr. Kukovec kot šef svojega »slovenskega gibanja« poslal sodruhu Petejanu lastnoročno pisano pismo od 18. junija, ki se dobesedno glasi:

»Vaše pismo 3. t. sem smatral potrebnim prebrati zaupniškemu sestanku kmetoslo delavskega gibanja Slovenije 13. t. m., ki je sprejel sledečo resolucijo:

Dogovor dne 20. 7. 1937 med socialisti in slov. zemljo je imel namen odtrgati vodstvo socialnih demokratov od tabora centralistov in unitaristov in ga pridobiti za misel skupnosti kmeta in delavca, ni pa bil namen, da da pogodbenikom priložnost enostransko in po lastnih taktičnih koristih soditi utrujenost drugega pogodbenika. Odpovednemu pismu vodstva socialnih demokratov se zato čudimo in ugotavljamo, da je čisti račun za slovenski politični razvoj ugodnejši nego skupnost, če se tudi po sklenitvi dogovora vstraja v centralizmu in unitarizmu.

Po izraženi želji, da se odkloni javno razpravljanje o stvari, ki bi mogla socialistične množice oškodovati, Vama to sporočam izražajoč sam iznenadenje radi nepričakovane obstanka stvari, ki jo čutijo celo taki, ki so vse prej nego naši zavezniki. S vsem spoštovanjem in pozdravom
Dr. Kukovec.

To pismo, ki se v resnici »odlikuje« po svojem izviru in podtikanju, je s. Petejan prejel, ko se je vrnil z dopusta v Maribor in sta s s. Erženom potrdila dr. Kukovcu prejem s tem odgovorom:

»Ko sem se vrnil z dopusta, sem prejel od Vas pisano pismo od 18. t. m., ki po svoji nečuvnosti dokazuje, da ste ga pisali po narekovanju tistih uskokov, ki se skrivajo za Vašimi pleči.

Osebo Vas obžaluje, da prevzimate za take stvari odgovornost in sva samo vesela, da sva rešena vsake zveze z Vašo okolico.

Od Vas izraženi želji, naj se odkloni javno razpravljanje o tej stvari, se ne moreva priključiti, ker je v prid

V vrtincu oboroževanja

Ogromen porast cen surovin na mednarodnih tržiščih

Mednarodno tekmovalstvo v oboroževanju je dobilo novega razmaha letos spomladi, z objavo oboroževalnega programa Anglije, sklepi fašističnega sveta Italije in razpisom vojnega posojila v Franciji. Posledice oboroževanja, ki je po zaslugi fašističnih dežel objelo ves svet, se kažejo predvsem na mednarodnih tržiščih za surovine. Do početka l. 1936. so cene surovin bile v stalnem opadanju, potem pa so začele rasti in so letos spomladi dosegle rekordno višino. Ako vzamemo 1. januar 1936 za podlago račun, so porasle cene:

pšenici	za 35 odst.
koruzi	za 80 odst.
bombažu	za 20 odst.
bakru	za 120 odst.
cinku	za 150 odst.
cinu	za 40 odst.
svincu	za 120 odst.
gumiju	za 80 odst.

Ta porast cen, ki je brez dvoma močno pretiran, je imel kot neizbežno posledico zvišanje cen vseh življenskih potrebščin, kar se občuti tudi pri nas. To povišanje cen pa je rodilo **mezdne boje v vseh industrijskih državah** (in je bila tudi fašistična Italija prisiljena, da »z dekretom« primakne nekaj svojim uradnikom in delavcem).

Ker je industrija dobro zaposlena in dela z ogromnimi dobički, se zaključujejo mezdni boji brez posebno velikih stavkovnih gibanj, razen v Zedinjenih državah, kjer pa igra glavno vlogo vprašanje priznanja strokovne organizacije po podjetniških (zlasti v jekleni in avtomobilni industriji).

Na drugi strani povzroča mrzlično iskanje in nakupovanje surovin hitro opadanje svetovnih zalog in pomanjkanje nekaterih specialnih izdelkov.

Nemčija, ki sploh nima denarja za nakupovanje surovin, je izdala že celo vrsto omejitev glede uporabe surovin. Angleška vlada je pričela omejevati zasebno gradbeno podjetnost in investicije, ker se boje, da bi zmanjkalo jekla za oboroževalno industrijo. Nakupovanje petroleja je povzročilo, da primanjkuje transportnih parnikov za prevoz petroleja in nafte. Prevoz petroleja iz Perzije v Anglijo se je podražil od 25 na 39 angleških šilingov.

Bojazan pred pomanjkanjem surovin povzroča, da streme prizadete industrije, da **nakupijo čim več zalog**, vsled česar postaja pomanjkanje surovin še občutnejše. Blazno nakupovanje surovin in polfabrikatov pa ima še drugo posledico: **dogovori glede regulacije proizvodnje in razdelitve kvot med karteli so porušeni**; ustavljena in nerentabilna podjetja spravljajo ponovno v obratovanje, obenem pa se grade podjetja za proizvodnjo nadomestnih in umetnih surovin.

Pred očmi nam vstaja

grozna slika kapitalistične anarhije:

potem ko je kapitalizem potratil ogromno sredstev, zato, da je zaprl rudnike, porušil tovarne, uničil na stotine stotisoče ton surovin, da je plačal veleposesnikom odškodnino za omejitve setve in nasadov ter za prehod od ene vrste proizvodnje na drugo v tovarnah, je sedaj na delu, da z novimi sto- in stotilijoni nadomesti uničene surovine — z umetnimi. (Tako izdeluje iz mleka in olupov banan tkivo, sintetični kavčuk in pridobiva pogonska sredstva iz premoga.)

Ustavitev oboroževanja bi morala v nakrajšem času povzročiti še večjo krizo, kot je bila zadnja leta, vsled kupičenja surovin, za katere ne bi bilo odjemalcev. Ako hoče kapitali-

zem preprečiti bodočo krizo, mora nujno nadaljevati z oboroževanjem, ki bo prej ali slej končalo z uporabo producirane orožja — **torej z vojno.**

Kakor dogodki uče, že sam boj za surovine ustvarja vojno nevarnost. Vmešavanje Nemčije v španske zadeve je pred vsem posledica njenega oboroževanja, ki ga zahteva njena imperijalistična zunanja politika. To vmešavanje pa izziva vojno, ker Nemčija v svojem pohlepu po surovinah posega v interesno področje Anglije.

Kakor vidimo, vodi politika oboroženega miru svet v vedno večjo gospodarsko zmedo, žrtev te zmede pa je predvsem delavec in poleg njega kmet in obrtnik.

Draginja, ki jo povzroča skakanje cen surovin ima za posledico pomanjkanje.

Vsaka motnja oz. zastoj v oboroževalni industriji more zopet pogrnati na ceste v bedo in glad na stotisoče in milijone delavcev in delavk.

Ako pa izbruhne vojna, bo delavstvo in z njim vse delovno ljudstvo žrtev doslej še nevidene strahotne morije.

Kdor pomisli na vse to, bo uvidel, da se mora boriti na strani delavstva

za mir, t. j. proti miru ogrožajočemu fašizmu in od njega začetemu blaznemu oboroževanju,

za nov gospodarski red, v katerem ne bo nikomur več padlo na um, da bi uničeval surovine, pridelke in izdelke, na drugi strani pa proizvajal z ogromnimi žrtvami sredstva za uničevanje civilizacije in kulture,

za socializem, ki pomeni politično, gospodarsko in socialno demokracijo in svobodo v znamenju obveznosti vsakega posameznika do človeške družbe in človeške družbe do vsakega posameznika!

Odmevi prihovskega poboja v skupščini

Opozicija v narodni skupščini.

V narodni skupščini je bila kritika režimske politike živahna. Iz Slovenije sta bili stavljeni interpelaciji, da je bila preiskava glede umora dijaka Dolinarja pristranska in da se na ljubljanski pošti zadržuje telegrame,

kontrolira pisemsko pošto in telefonske pogovore. Vendar listi objavljajo v celoti samo interpelacije vladinih poslancev v Sloveniji, ki očitajo vladi, da je premalo energično nastopila.

—//—

zdravemu razvoju našega javnega življenja, da se škodljivi izrastki, kadar je treba, tudi javno oziroga.

Maribor, dne 6. julija 1937.

Z vsem spoštovanjem

Josip Petejan, l. r. Eržen Viktor, l. r.

S tem zaključujemo svojo korespondenco z »gibanjem« dr. Kukovca.

Na splošno pa naj dodamo še tole: V gibanje dr. Kukovca so vstopili ljudje, ki so se skušali uveljavljati že v vseh mogočih gibanjih in strankah; po nastopu diktature pa smo jih videli v taboru Živkovića, kot aktivne pobornike fašizma ali pa kot plačane slugi in sodelavce Jevtić-Marušićevega centralističnega in unitarističnega režima. Poleg njih, ki so glavni nasprotniki socialističnega razrednega pokreta, pa so našli v tem »gibanju« zavetišče tudi ljudje, ki jim je višek revolucionarnosti: rušenje socialističnega delavskega gibanja, razrednih strokovnih in kultur-

nih organizacij. Konkretno naj omenimo: propagiranje nekih tobožnjih slovenskih strokovnih organizacij po vzgledu Mačkovega HRS na Hrvaškem, podpiranje elementov v rudarskih revirjih, ki so bili izključeni iz razredne strokovne organizacije, ker so organizacijo denuncirali oblasti, poskuse, privabiti posamezne zaupnike socialističnega gibanja v »slovensko gibanje« in sistematično obrekovanje predstavnikov socialističnega gibanja.

Z »gibanjem« se bomo, če bo treba še pečali, saj dobro poznamo ptiče, ki se zbirajo v tem gnezd.

Z združenjo opozicijo, ki jo tvorijo bivše stranke, pa ima naša bivša socialistična stranka najboljše odnose. Te odnose bo gojila tudi nadalje in sodelovala s strankami združene opozicije za vzpostavitev resnične demokracije in svobode v državi.

Konkordat

je pred parlamentom.

O vsebini konkordata in o vsem, kar je z njim v zvezi, pišejo obširno inozemski listi.

Ogromen shod svobodnih strokovnih organizacij v Zagrebu

6000 delavcev in nameščencev za izboljšanje svojega položaja.

V nedeljo, dne 4. t. m. se je vršil v Zagrebu v veliki dvorani velesojna shod svobodnih strokovnih organizacij za izboljšanje socialnega položaja delavcev in nameščencev in 40 urni tednik.

Shoda se je udeležilo po poročilih meščanskih listov 6000 ljudi. Govorili so s. Pfeifer in drugi.

To zborovanje je zagrebško javnost naravnost presenetilo.

»Bankrotne Zedinjene države«.

Prezident Roosevelt je izjavil, da bo proračun za leto 1936-37, ki je potekel s 1. julijem zaključil z velikim primanjkljajem. Skupni dolg Zedinjenih držav znaša 36.4 milijard dolarjev (en dolar 45 dinarjev), kljub temu da v Ameriki ne vladajo socialisti in da tam ni Bluma.

Nemci in Italijani v škripcih

Odločen nastop Anglije in Francije

Anglija in Francija sta se naveličali italijansko nemškega manevriranja v vprašanju nevmešavanja v Španiji, kajti prepričali sta se, da kljub nevmešavanju oboje državi dobavljata Franco na veliko.

Ko sta sedaj še izjavili, da ne bosta več vršili pomorske kontrole, obenem pa tudi odklonili svoj pristanek na to, da bi nadzorstvo na morju vršile samo angleške in francoske vojne ladje, je bilo tega Angliji in Franciji dovolj.

Zlasti sta podžgali obe državi dve izjavi, ki sta izšli neposredno po italijansko-nemškem nastopu v odboru za nevmešavanje: ena Mussolinijeva, da Italija ni zastoj žrtvovala svojih sinov v Španiji in da hoče zmagati Franca, druga, Hitlerjeva, v kateri je javno odkril, da je bolševiški bavlav, s katerim straši Nemčija demokratične države, nekaj povsem drugega: železne rude, ki jih lahko dobi Nemčija v Španiji za svoje oboroževanje.

Angleži in Francozi pravijo: ali kontrola in nevmešavanje, ali pa konec obojega in proste roke, v katerem slučaju pa bosta obe državi znali varovati svoje koristi v Španiji.

Za angleško-francosko stališče je 21 držav v odboru za nevmešavanje, med njimi tudi Jugoslavija, za italijansko-nemško samo še Portugalska in Albanija.

Odločen nastop Anglije in Francije je povzročil, da sta Berlin in Rim do včeraj silno glasna, utihnili. Za Anglijo in Francijo stoji namreč tudi Amerika.

Ta teden bo prinesel odločitev.

Franco se dobrika Angliji

Da bi si pridobil angleško naklonenost, je Franco dovolil angleški družbi, ki izkorišča bilbajске železne rudnike, da z delom v polnem obsegu nadaljuje. Angleži najbrž vedo, da je to samo prijazna gesta, dokler bi Franco ne sedel na konju.

Protidraginjski ukrepi v Franciji

Špekulanti ne bodo mogli povišati cen kakor bi hoteli.

Nove finančne ukrepe vlade ljudske fronte, zlasti razvrednotenje franka, so hoteli izrabiti špekulanti za navijanje cen. Vlada je izdala odredbo, da se cene sploh ne smejo zvišati, kršiteljem je zagroženo z ostrimi kaznimi. Neke izjeme so določene samo za blago, ki prihaja iz inozemstva.

Širite naš list!

Na osrednjem bališču pred Madridom

je živahno. Franco, ki vedno izjavlja, da vsa mesta porušijo rdeči, ne pa on, si še vedno hladi jezo radi svojih neuspehov pred Madridom, z obstreljevanjem Madrida.

V okolici Madrida so ob koncu zadnjega tedna divjali boji na cesti v La Corune, kjer so vladine čete napredovale ter zajele precej vojnega materiala.

Na fronti ob reki Jarami so poskušali nacisti več napadov na železniško progo v smeri Morata de Tajuja, pa so bili odbiti.

Boji na jugu

so se razvijali ugodno za vladino vojsko, ki je napredovala za šest kilometrov proti Granadi.

Na baskiški fronti

Pri svojem napredovanju na baskiški fronti, zapadno od Bilbaja, so nacisti sredi preteklega tedna dosegli Valmasedo.

Vladina letala so v neprestani akciji

in so zadnje dni bombardirala zlasti Seviljo, potem pa Avillo pod zapadnim pobočjem pogorja Guadarrame ter Talavera, zapadno od Toleda, razen tega pa še več manjših oporišč

nacistov v ozadju osrednje fronte, da preprečijo zbiranje sovražnikovih sil.

Pa tudi nacistična letala so 5. t. m. bombardirala Valencijo, vrgla so 50 bomb, pa so se morala potem naglo umakniti.

Bombe na križarko „Canarias“

Na vzhodni španski obali je neko vladino letalo bombardiralo nacistično križarko »Canarias«. Par bomb je ladjo zadelo, ki je nato odplula proti Balearskim otokom.

Nacistična letala napadla angleško brodovje

Večje število letal Francove armade je dne 4. t. m. hotelo bombardirati Santander, pristanišče v Biskajskem zalivu, topovi vladine vojske pa so jih pogнали v beg. Letala so se podala nad odprto morje, kjer so opazila več angleških vojnih ladij in jih napadla. Vrgla so precej bomb, ki pa niso zadele. Angleške ladje so odgovorile s strelji iz protiletalskih topov.

Ako bi sedaj Angleži posnemali Nemce, bi morali s svojimi ladjami bombardirati par mest, ki so v Francovi oblasti. V tem slučaju bi fašistični tisk gotovo pisal — o angleškem barbarstvu.

—//—

Mednarodna strokovna zveza za Španijo

Seja osrednjega odbora v Varšavi.

V Varšavi se je vršila dne 29. in 30. junija seja osrednjega odbora Mednarodne strokovne zveze.

V resoluciji o Španiji izraža odbor svojo solidarnost s španskim narodom, »ki se junaško bori proti napadu s strani Nemčije in Italije«.

V ostalem je sklenil odbor izpo-

polniti oddelek za raziskavanje gospodarskih vprašanj z ozirom na vedno glasnejše se ponavljajoče zahtevo po uvedbi načrtnega gospodarstva. Enake oddelke naj ustanove centrale strokovnih organizacij v vseh državah.

—:—

Doma in po svetu

Celibat učiteljic je ukinjen, kakor poročajo »Novosti«. Če je vest resnična, je torej prav.

Volitve v kmetiško zbornico v Sloveniji. Dne 27. junija je bila volitev v kmetiško zbornico. Postavljenih je bilo 29 kandidatnih list, 28 JRZ in ena HSS. Volilnih vpravičencev je bilo 1250, volilo jih je 1072. Zmagala je seveda JRZ, ker volijo občine volilne može za volitev v zbornico.

Terjatve od avstrijske poštne hranilnice. Terjatve naših dežel do bivše avstrijske poštne hranilnice znašajo 40,5 milijonov kron. Od teh vlog dobe razni vlagatelji 10,134.678

dinarjev. Terjatve od rentnih depozitov v znesku 832.529 kron pa še niso likvidne, ker se mora prej izvesti konverzija javnih dolgov bivše avstro-ogrske monarhije v naše papirje.

Kontrola vžigalnikov bo pričela zopet 30. julija, ko poteče rok za plačanje takse Din 100, ki je predpisana za vsak vžigalnik.

20-letnico bitke pri Zborovu v Galiciji so praznovali na Čehoslovaškem dne 2. t. m. Pri Zborovu so bili Avstriji in Nemci prvič tepeni od Čehoslovakov, ki so se borili na ruski strani.

Ureditev delovnega časa v francoskih hotelih. Vsled od vlade za-

htevane ureditve delovnega časa v hotelski industriji je grozila stavka lastnikov hotelov, restavracij, gostiln in kavarn. Po pogajanjih, ki so se vršila pod predsedstvom ministrskega predsednika Chautempsa, je bil dosežen sporazum: v gostinski stroki znaša delovni čas 50 ur tedensko za kuharje in 56 za ostalo osebje, vendar se dela samo 5 dni tedensko. 2 dni v tednu je torej vsak uslužbenec v gostinskih obratih prost. To imenuje ljubljanski radio: malo delati in dobro živeti.

Francoške železnice bodo podražile prevoz potnikov za 5 centimov (10 para) na kilometer.

Novo holandsko vlado je sestavil Colijn. V njej so zastopane samo tri verske stranke: dve protestantski in ena katoliška.

Palestino bodo razdelili v dva dela: v judovski in arabski. Na ta način upajo Angleži, da bo v tej deželi prišlo do pomirjenja med Judi in Arabci. Angleži rešujejo nacionalna vprašanja hitro in enostavno.

Atentat na Salazarja. Na portugalskega ministrskega predsednika Salazarja je bil izvršen bombni atentat, ko je šel v cerkev. Bomba je napravila v pločnik štiri metre široko luknjo, Salazar pa je ostal nepoškodovan. Fašistično časopisje, ki poroča o tem atentatu, ve tudi povedati, da se ministrski predsednik za atentat niti zmenil ni, ampak je, smejoč se, stopil v božji hram. Poročilo je sestavljeno tako, da človek lahko občuduje božjo previdnost, ki bdi nad katoliškimi diktatorji, obenem pa tudi njihovo junaštvo, da imajo za bombo, ki se raztrešči za njihovim hrbtom, samo pomilovalen nasmehek. Resnica je seveda drugačna: ali se diktator ni smejal, ko je počila bomba, ali pa se je smejal, potem pa je za »atentat« vedel in seveda tudi za njegov izid. Kaj pa je tisto, da

Volitve v Sovjetski Rusiji. V Sovjetski Rusiji bodo v kratkem sklenili nov volilni zakon. Volilno pravico bo imel vsak 18 let star državljani in državljanka. Vseh volilcev bo 90 milijonov. Na vsakih 300.000 prebivalcev bo odpadel po en poslanec za državni svet in narodno zastopstvo. Volitve bodo tajne. Voliti bodo smeli tudi popi, bivši aristokrati itd. Pri volitvah sme nastopiti samo komunistična stranka in njej priključene organizacije.

Tatje v pralnici. Gospodinja je stalno v skrbeh, kako bo varovala svoje dragoceno perilo. Ne dopušča, da bi se zlorabljala brisača, niti da se zamaže prt, nadzira otroke, da se ne bi valjali v blatu in prahu. In koliko še drugih skrbi! Uspeh pa je ta, da se njeno dragoceno perilo zelo pogosto prehitro raztrga. Ako gospodinja preišče, kaj je vzrok tega predčasnega razpadanja perila, bo ugotovila, da je temu krivo pranje s slabim milom. Gospodinja, ki uporablja za pranje redno Schichtovo milo Jelen, se lahko pohvali, da je njihovo perilo trpežno ter vedno snežnobelo in čisto.

A. M. de Jong:

IZDAJA

Otroška leta Mereyntyjeja Geysena

Gospod Valter je stal na vrtu pred hišo, med velikimi, krasno cvetočimi dalijami. Z njim pa je bil še nekdo; nek velik, suh gospod, z zlatim ščipalnikom na ostroukrivljenem nosu. Mereyntyje je takoj opazil, da morajo biti to prav svojevrstni ljudje, čisto drugačni od vseh onih, ki jih je poznal. Gospod Valter je imel temno, gosto raščeno brado in je kadil pipo, ki je imela smešno veliko glavo. Oblečen je bil v žametno obleko, kratke angleške hlače in škornje, kakor da se je pravkar vrnil s lova, ali pa od jahanja. Glava mu je bila skoro plešasta. Le tu in tam je poginjalo par las, koža na glavi pa je bila tako rjava, kot roke Mereyntyjejeve stare matere. Oči je imel temne, skoro črne, vendar niso bile take, da bi se človek moral bati njegovega pogleda: nasprotno, gledale so mило in neverjetno prijazno, kot da bi se neprestano smejale. In Mereyntyje, ki se je naglo odločil, je od te ure dalje mnogo držal na gosp. Valterja. Drugačen se je zdel oni drugi gospod, oblečen v imenitno mestno obleko, okoli vratu svetlobel ovratnik, v ovratnici iglo s krasnim zelenim kamnom, ki se je svetil in bleščal. Toda izgledal je bled, njegovi svetloplavi lasje so bili gladko nazaj počesani. Okoli velikih, smešnih ust mu je igral porogljiv nasmehek. S svojimi dolgimi,

koničastimi prsti je malomarno trgal temnordečo dalijo. Drug za drugim so padali lističi na tla, kot temne kaplje krvi. V oči pa so vdarjali zdaj modri, zdaj škrlatni, zdaj zopet zeleni prameni svetlobe, ki se je lomila v čistem kamnu, vdolanem v prstanu na kazalcu desne roke. Ta prstan na kazalcu roke... to je bilo za Mereyntyjeja dovolj: mož je bil bahač, ki je rad vihal nos, pravcati šarlatan.

S svojimi bistrimi očmi je deček vse to opazil, že ko sta se približevala tujcema, še predno sta ta dva mogla opaziti njega in njegovega prijatelja. Škripanje malih železnih vrat, skozi katere sta vstopila, je vzbudilo pozornost obeh svojevrstnih mož, stoječih med dalijami, da sta pogledala kvišku.

»Dober dan!« je pozdravil Vrč, dotaknivši se na lahko čepice na glavi.

»Halo! Po dolgem času prihaja zopet enkrat naš prijatelj Goort k nam!« je vzkliknil gospod Valter, prijazno ga pozdravljajoč. Z dolgimi koraki mu je prišel po poti naproti. Smejoč si je ogledoval malega Vrčevega spremljevalca in vprašal:

»Kakšne vrste divjačina je pa to, ki jo vodiš s seboj?«

Mereyntyje ga je začudeno pogledal, ker ga je bil imenoval divjačino in oblila ga je rdečica.

»Da, gospod Valter,« je preprosto odvrnil Vrč, ta tu je moj mali prijatelj, tu in tam gre z menoj na polje; sijajno, kaj ne?«

Valterjeve temne oči so preskočile od osor-

nega divjega lovca na nežnega dečka in se zadovoljivo smehljale, videč zadrego obeh, ki sta stala tu in zrla predse. V tem se je oglasil suhi dolgin, ki je ostal pri dalijah:

»Ali sta to tvoja prijatelja?«

Suh, vreščec glas, ki je zvenel, kot da bi se rogal. Mereyntyje je imel za take stvari občutljiv sluh. Ostro je pogledal od spodaj navzgor pretirano skrbno napravljenega gospoda, ki je stal pred njim v elegantni modri obleki in že mu je bilo tudi jasno, da mu ni naklonjen. Gospod Valter je govoril po mestno, toda ta suha preklja se je pri govorjenju še vse bolj spakovala; bil je gotovo zelo velik bahač, domišljavec, ki so jim na vasi rekli, da jih je osel v galopu izgubil. Gospod Valter je bil nekoliko neprijetno dirnen, kajti njegov glas je zvenel karajoče, ko je odgovoril:

»Ta, veliki tu, da, mali pa bo gotovo še postal! Ali ne misliš tudi ti tako, mali?...« se je obrnil do Mereyntyjeja in ga prijazno pogladil po glavi. »Kako pa se pišeš?«

Iz polnih rdečih lic Mereyntyjejevega obraza je žarelo veselje. Postal je nenadoma živahen, iskrenost, ki je zvenela iz besed gospoda Valterja, mu je dela tako dobro, žarečih oči je odgovoril:

»Jaz sem Mereyntyje Geysen, gospod Valter!«

»Tako, tako, Mereyntyje,« se je smejal gospod Valter; »gotovo si bova postala dobra prijatelja, saj misliš tudi ti tako, ali ne?«

(Dalje prihodnj.)

Iz misli me prebudi tovariš z juga, Bolgar. Podal sem se k počitku, a spati se mi ne da. Še vedno mi doni v ušesih melodija »Kje domov muj« čeških borcev pri mitraljezah.

Naši v Franciji

Vsem, ki iščejo dela v Franciji

Neprestano dobivam pisma, v katerih me sodruzi iz Jugoslavije prosijo, da naj jim priskrbim v Franciji delo v tej ali oni stroki. Vsem, ki so se tozadevno obrnili na moj naslov, sporočam, da dopotovanje tujih delavcev v Francijo še ni dopušče- no in najbrž tudi ne bo, dokler ne bo brezposelnost popolnoma prenehala. Res je, da v nekaterih rudnikih primanjkuje delovne sile in da bi nekatere premogokopne družbe rade najele zlasti slovenske rudarje, ki so znani kot dobri delavci, toda spričo obstoječih okoliščin zaenkrat,

žal, ni mogoče ničesar ukreniti.

Kakor hitro bi se v tem oziru kaj izpremenilo, bom to nemudoma javil vsem potom naše »Delavske Politike«, iz katere bodo potem zainteresirani lahko izvedeli vse podrobnosti.

To naj sprejmejo kot moj odgovor tudi vsi tisti, ki so se v poslednjem času obračali na me za razna pojasnila, pa vsakemu posebej ne morem odgovoriti.

Družnost!

Čebul Justin, Lievin, P. d. C.

Socialistična delavska internacionala in mednarodno gospodarsko sodelovanje

Nobene finančne pomoči Nemčiji in Italiji!

Belgijski ministrski predsednik Van Zeeland, čigar ime je znano iz volilnega boja z voditeljem belgijskih katoliških fašistov Degrelom, je odšel na pobudo Anglije in Francije v Zedinjene države, da tamkaj pridobi ameriško vlado za mednarodno gospodarsko sodelovanje.

V oklicu, ki sta ga podpisala on in Roosevelt, stoji, da so Zedinjene države pripravljene na skupno sodelovanje za zopetno oživiljenje trgovine, rešitev valutnih vprašanj in omejitev oboroževanja.

Socialistična delavska internacionala je na svoji seji, dne 24. junija v Parizu razpravljala o tem. V svojem proglasu pravi:

»Čujemo, da je Van Zeeland v svojih razgovorih z vlado Zedinjenih

držav priporočil, da se dovoli Italiji in Nemčiji velike kredite, pod pogojem, da ti dve državi pristane na liberalnejšo gospodarsko politiko in omejitev izdatkov za oboroževanje.

Izvršilni odbor proti takim nameram najodločnejše protestira. V očigled naraščajočim finančnim in gospodarskim težkočam, ki jih ima za posledico oboroževanje, bi značila finančna pomoč Hitlerju in Mussoliniju rešitev terorističnih in mir ogrožajočih režimov. Zato svari izvršilni odbor demokratične vlade pred takim postopanjem, ki bi omogočilo fašistični in nacionalno socialistični diktaturi potreben oddih, da bi potem še s podvojeno silo nadaljevali politiko ogrožanja miru, namesto, da bi izsilile mir z dosledno in odločno politiko skupnega varstva.

cev in bode prizadetim šlo na roko. Delavci konzumenti, razmišljajte in odločite se! — Nadzorne oblasti, ki imate nalog za pobijanje draginje, zlasti tudi občina, zganite se!

Še o izpremembi v občinski upravi. Zadnjič smo poročali o izpremembi, ki so jo gotovi ljudje hoteli izvesti v občinski upravi, česar pa občani niso odobraval. Dne 29. junija so občinski odborniki napravljali o tej zadevi in so z večino glasov ovrgli sklep občine z geslom: Najpoprej dela domačinom, potem šele drugim! Sedaj se pa zopet sliši govoriti od strani žlahte, da je sklep odobrovali, neveljavni in da se bode izprememba izvršila. Radovedni smo, če si bodo pustili občinski odborniki kaj takega dopasti.

VZAJEMNOST

Studenci pri Mariboru

Za zaključek sezone so diletanti »Vzajemnosti« vprizorili »Tri vaške svetnike«. Igrali so prav dobro in sta zlasti ugajala

župan (Koražija) in Jakec (Haberl). Predstava je privabila izredno mnogo gledalcev, ki so se izbornu zabavali. — Delo diletantskega odseka letošnje leto je bilo plodno. Kljub marsikakšnim oviram »Vzajemnost« vendarle napreduje in se razvija. K društvu lahko pristopi vsak, kdor ima veselje do dela in se zaveda, da je to delo združeno z odgovornostjo. Odbor pazi na to, da bo društvo res služilo svojemu namenu in bo to storil tudi v bodoče.

Dramatski tečaj. Studenška »Vzajemnost« namerava prirediti dramatski tečaj, ki ga bo vodil s. Fran Žikec. Kot nekaj uvod v ta tečaj bo v petek, dne 9. t. m. ob 20. uri v društvenem lokalu sestanek dramatskega krožka s predavanjem o »Starem in novem gledališču«. Vabimo tudi one, ki še niso člani našega društva, pa čutijo živo zanimanje za proletarsko kulturo, da se sestanka udeležijo.

Mladinski dan bo priredila »Vzajemnost« dne 15. avgusta z vrtno veselico v gostilni Mraz. Prosimo vsa bratska društva, da se prireditve udeležijo. Družnost!

Delavski pravni svetovalec

Razkinitve službene pogodbe (Teharje).

Vprašanje: Pri nekem podjetju sem bil dalj časa zaposlen, pa sem pozneje radi bolezni izstopil iz dela. Ko sem zopet ozdravel, mi je delovodja naročil, naj določene dne zopet nastopim službo. Prišel sem ob določeni uri na delo, takrat pa mi je delovodja rekel, da me ne rabi in da lahko grem. Ali sem upravičen zahtevati mezdo za tisti dan, ko sem delo nastopil in za 14 dni redne odpovedne dobe?

Odgovor: Če Vas je delovodja sprejel v službo in je bil določen že tudi dan, ko boste službo nastopili, je bila sklenjena med Vami in podjetjem nova službena pogodba, od katere je podjetje brez razloga odstopilo in lahko Vi zato zahtevate mezdo za dan, ko ste se na delo javili in še za nadaljnjih 14 dni.

Pravica rodbinskih članov do hranarine pri OUZD (Klenovnik)

Vprašanje: Nahajam se sedaj že dalj časa v bolezenskem stanju v zdravilišču. Ali ima pravico do polovične hranarine za čas moje bolezni moja mati, ki sem jo jaz vzdrževal, ki pa vendar ni živela z menoj v skupnem gospodinjstvu.

Odgovor: Po § 54 zak. o zavarovanju delavcev imajo pravico do polovične hranarine oni rodbinski člani zavarovanega člana, ki nimajo zasluzka in žive z njim v skupnem gospodarstvu, dokler se oskrbuje njih član v bolnici. Ker Vaša mati ni živela z Vami v skupnem gospodarstvu, tudi ne bo mogla dobiti hranarine.

Odstop od najemne pogodbe (Maribor).

Vprašanje: Sredi aprila sem najel stanovanje za 15. junij. Šele začetkom junija, ko sem stanarino za junij že plačal, pa sem se prepričal, da je najeto stanovanje zelo vlažno in zame radi tega docela neuporabno. Medtem sem že obdelal vrt, ki spada k stanovanju. Ali lahko sedaj odstopim od pogodbe ter zahtevam povračilo plačane najemnine in primerno odškodnino za obdelavo vrta?

Odgovor: Ako je stanovanje tako vlažno, da je radi tega zdravju škodljivo, ste upravičeni stanovanje takoj izprazniti, brez predhodne odpovedi, tudi če Vam je bilo že vnaprej znano, da je stanovanje vlažno. Ne morete pa zahtevati povračila najemnine, ki ste jo že plačali. Za obdelavo vrta lahko zahtevate primerno odškodnino, ako Vam hišni lastnik ne bo pustil vzeti pridelkov.

Prevzem gostilne v Konzumnem društvu rudarjev v Hrastniku

Vljudno sporočava, da sva s 1. julijem prevzela gostilno in se za poset toplo priporočava. — V Hrastniku, dne 1. julija 1937.

Ignac in Marija Praprotnik

Zahtevajte vedno in povsod kruh in pecivo iz Delavske pekarnice v Mariboru. Telefon št. 2324

Za konzorcij izdaja in ureja Viktor Eržen v Mariboru. — Tiska: Ljudska tiskarna, d. d. v Mariboru, predstavitelj Josip Ošlak v Mariboru.

Zaščita zaupnikov

Iz sodb Stola sedmorice ter okrožnega in okrajnega sodišča v Celju v zadevah zaupnikov proti tvrdki Westen

Poročali smo že ponovno na drugem mestu o pravnih, ki o jih vodili zaupniki zoper tvrdko Westen v Celju radi tega, ker je tvrdka Westen dne 27. avgusta 1936 odpustila poleg 270 drugih delavcev, brez vsakega razloga tudi ves zaupniški zbor. V naslednjem bomo navedli le glavne razloge, na katere se opirajo sodb Stola sedmorice ter okrožnega in okrajnega sodišča v Celju, ki so vse izrekle, da je bil odpust zaupnikov neupravičen in protizakonit.

Westen je takoj po odpustu vložil zoper nekatere zaupnike tožbe na izpraznitev naravnih stanovanj, ki so jih pri njem imeli. Zaupniki so se tožbam uprli ter se sklicevali na to, da jim v smislu določbe čl. 16 obrazca o poslovnem redu za industrijska podjetja, ki je stopil v veljavo dne 26. maja 1936, ni treba izprazniti stanovanj, dokler jim tvrdka Westen v celoti ne izplača njih redne mezde. Zaupniki so v pravnih uveljavljali, da je bil njih odpust neupravičen, radi česar še vedno traja njih mandat in tudi službeno razmerje ter jim zato Westen dolguje mezdo še do konca koledarskega leta, odnosno tudi še za nadaljnje leto do izvolitev novih zaupnikov. Dokler pa jim vse te mezde ne plača, niso dolžni izprazniti stanovanj. Sodišče je smatralo ugovore zaupnikov za upravičene iz sledečih razlogov:

»Glasom določila §a 112 zak. o zaščiti delavcev traja mandat delavskih zaupnikov leto dni. Pred koncem koledarskega leta preneha mandat, razen iz razlogov navedenih od a do č v § 112 zak. o zašč. del. (t. j. če zaupnik umre, če se odpove mandatu, izgubi državljanske pravice ali izstopi iz podjetja op. ur.), tudi zbog težke prekršitve dolžnosti, odnosno prekoračitve pogoja, ako je nastala s tem nevarnost za življenje, zdravje in druge važne interese zaposlenih delavcev ali podjetja. Toženec je kot delavski zaupnik zaščiten po § 119 zak. o zašč. del. v tem pravcu, da ga tožeča stranka (t. j. delodajalka tvrdka Westen op. ur.) ni smela niti odpustiti niti preganjati zaradi pravilnega izvrševanja dolžnosti delavskega zaupnika po odredbah tega zakona. Če pa naj bo taka zaščita delavskih zaupnikov učinkovita in ne le iluzorna, ne more biti v skladu s predpisom §a 119 navedenega zakona, da bi smela tožeča stranka zgolj s citiranim obrazcem na mestu razdreti obstoječe službene razmerje, ne da bi istčasno določeno navedla tožencu, ki je bil delavski zaupnik, razloge za tak odpust. (Tvrdka Westen je namreč dne 27. avgusta 1936 zaprla tovarno ter nabila na vratih oglas, v katerem je na kratko oznanila, da so radi incidenta z mojstrom Fleckom vsi delavci odpušteni op. ur.). Na ta način bi se tožeča stranka bodisi z odpovedjo s 14-dnevno plačilom zasluzka ali z odpustom na mestu brez navedbe razloga kaj lahko iznebila njenih nadležnih delavskih zaupnikov, katero postopanje pa bi značilo brez dvoma na dlani ležeco izigravanje zaščite delavskih zaupnikov. Če bi tožeča stranka mogla ravnati z delavskimi zaupniki na ta način, bi tem zaupnikom bila povsem onemogočena preizkušnja, dali

Kočevje

Lep napredek zaznamuje naša »Vzajemnost«. Članstvo narašča, mladina vedno bolj spoznava, da ji je mesto samo v socialističnem delavskem izobraževalnem društvu. — Priredili smo že več izletov v naravo. V nedeljo, dne 13. junija smo priredili veselico, ki je bila dobro obiskana. Dne 18. t. m. pa se bomo peljali z avtobusom na Sušak in v Crikvenico. — Imamo lastno godbo, pa tudi knjižnico. Knjige smo dobili od bivše »Svobode«. Zavedamo pa se, da naše delo ne sme nikdar prestatiti in da moramo »Vzajemnost«, ki je torišče našega kulturnega udejstvovanja, varovati.

»Delavsko Politiko« je naročila gostilna Beljan, Kočevje, nakar opozarjamo delavce.

Ali si že poravnal naročnino? Ako še ne, izpolni svojo dolžnost!

leže razlogi za odpoved ali odpust v delokrogu ali izven delokroga zaupniškega udejstvovanja. Razlogi za odpoved ali za odpust ne smejo namreč po določilu § 119 zak. o zašč. del. imeti korenine v tem, da je službojemalec kot delavski zaupnik v redu vršil svoj zaupniški položaj po odredbah zakona.

Tvrdka Westen je izposlovala dne 10. oktobra 1936 tudi neko odločbo ministrstva za socialno politiko, s katero je ministrstvo naknadno potrdilo, da je bil odpust zaupnikov v njenem podjetju upravičen. Sodba okrožnega sodišča v Celju, kakor tudi sodba Stola sedmorice pa sta izrekli, da je ministrska odločba protizakonita in sicer zato, »ker predmetno uverjenje, ki sicer za sodišče ni obvezno, ne izkazuje, da je funkcija delavskih zaupnikov prestala iz razlogov navedenih v zakonu o zašč. delavcev. Zato je to uverjenje v nasprotju z določilom zakona in tedaj brez vrednosti. Ko pa tožeča stranka ni predložila odločbe pristojne Inspekcije dela ali tej nadrejenega ministrstva, da je funkcija delavskih zaupnikov prestala iz § 112 navedenih razlogov, je smatrati, da funkcija toženca ko delavskega zaupnika pred potekom leta 1936 še ni prestala.

Sodba Stola sedmorice je potrdila gornjo sodbo okrožnega sodišča in k gornjim razlogom še dodala: »Pravnapotnost je mišljena revizije (katero je vložila tvrdka Westen op. ur.), da more biti zadostno tehten razlog za odpust toženca to, če je toženec zanemarjal svojo nalogo kot zaupnik delavstva. Tako zanemarjenje zaupniških dolžnosti more v smislu § 112 zakona o zaščiti delavcev biti samo razlog, da bi tožencu pristojna inspekcija dela vzela mandat delavskega zaupnika, ne more pa biti odpustitveni razlog s strani službodajalca. Odpustitveni razlog bi mogel ležati le izven okvira toženčevega zaupniškega udejstvovanja. Kakega takega odpustitvenega razloga pa tožeča stranka ni zatrjevala, in je zato prizivno sodišče pravilno ugotovilo, da je odpust toženca neveljaven.

Zaupniki so nato vložili zoper tvrdko Westen tožbe radi izplačila mezde za čas od 27. avgusta do 31. decembra 1937 ter za prve mesece v letu 1937 ter so s temi tožbami tudi uspeli. Sodba okrajnega sodišča v Celju, ki je tožbam ugodila, še posebej poudarja glede zaščite zaupnikov sledeče: »Če pa naj ne bo ta zaščita iluzorna, je potrebno, da se delavskemu zaupniku ob odpustu izrecno in določeno navede razlog za razrešitev službenega razmerja. Toženca (to je tvrdka Westen op. ur.) bi se z navadno odpovedjo in izplačilom 14-dnev. zasluzka kaj lahko iznebila njej nadležnih delavskih zaupnikov, kar bi značilo brez dvoma izigravanje delavstva in njegovih zaupnikov. Zato je mogoče delavskega zaupnika odpustiti, toda odpust mora biti utemeljen v razlogih, ki jih zakon določa za tak ukrep službodajalca; motiv ali razlog za odpust ne sme biti pravilno izvrševanje dolžnosti zaupnika. Dalje ne more biti dovolj, da službodajalec naknadno navede upravičen razlog za odpust, ker bi bila s tem službojemalec onemogočena preizkušnja, dali leže razlogi za odpust v delokrogu ali izven delokroga zaupniškega udejstvovanja.

Jugoslovanska hranilnica in posojilnica
r. z. z. o. z. v Mariboru

vabi na

IZREDNI OBČNI ZBOR

ki se bo vršil dne 21. julija 1937 ob pol 17. uri v hotelu »Novi svet« v Mariboru, Jurčičeva ulica 7, s sledečim dnevnim redom:

1. Sklepanje o pristopu k združni zvezi;
2. nadomestne volitve članov uprave in nadzorstva;
3. sprememba pravil;
4. raznoterosti.

Ako občni zbor ne bi bil sklepčen, se vrši eno uro kasneje drug občni zbor, ki sklepa brez ozira na število navzočih članov.

Predsednik: Dr. Jurečko Ivan.

MALI OGLASI

Naši čitatelji! Kupite najcenejše pri naših inserentih!

Franc Kormann'ov nasl. Karl Rago

Maribor, Gosposka ulica 3 — moda, galanterija, drobnarija in igrače vseh vrst. Največja izbira in najboljši nakup.

Priporoča se

SPECERIJSKA TRGOVINA

Delavski dom L. Z. Z.

Maribor, Frankopanova ulica 1.

FRANC REICHER, MARIBOR

Tržaska c. 18. se priporoča cenl. občinstvu za izdelavo oblek za gospode in dame po najnižjih dnevnih cenah. Hitra in solidna izdelava. Bogata izbira modnega blaga.

Kupujem odpadke železa, kovine, litine in vsakovrstne železne stroje. Plačujem po najvišjih dnevnih cenah.

JUSTIN GUSTINČIČ - MARIBOR
Tattenbachova ul.